

Jak rozmawiać z pacjentem przed i po wyłonieniu stomii.

Anna Fierasiewicz

Coloplast®
Professional

Przygotowanie pacjenta ze stomią do samoopieki

jest kluczowym zadaniem pielęgniarki. Jej rola w edukacji pacjenta, u którego planowane jest wyłonienie stomii rozpoczyna się zasadniczo jeszcze przed zabiegiem operacyjnym. Możliwość rozmowy i poznania pacjenta przed operacją daje możliwość wyjaśnienia wielu zagadnień związanych z posiadaniem stomii, jej pielęgnacją, a przez to oswojenia się ze zbliżającą się zmianą w życiu chorego. Pacjent, który pozyska więcej informacji na temat życia ze stomią jeszcze przed zabiegiem, czuje się pewniej w okresie pooperacyjnym i nie obserwujemy u niego tak silnego efektu zaskoczenia i rozczarowania.

Sytuacja taka, niewątpliwie bardzo korzystna dla pacjenta, możliwa jest jednak tylko w przypadku planowych zabiegów wyłonienia stomii.

Wyłonienie przetoki jelitowej jest przeżyciem traumatycznym niezależnie od wieku i płci pacjenta poddawanemu temu zabiegowi. Wiąże się z szeregiem problemów zarówno pielęgnacyjnych, ale i tych pozostających w sferze psychospołecznej. Wyłonienie stomii dotyka wszystkich stref życia pacjenta, dając poczucie krzywdy, osamotnienia, oszpeccenia i braku sensu dalszej egzystencji. Przewartościowanie i zaakceptowanie tego stanu wymaga czasu, jednak jest możliwe do osiągnięcia.

Praca z pacjentem zarówno przed, jak i po wyłonieniu stomii **wymaga indywidualnego podejścia**. Nie ma gotowego schematu rozmowy, gdyż każdy pacjent jest inny i oczekuje w pierwszej styczności z sytuacją z jaką przyszło mu się zmierzyć czegoś innego. Zapewnienie odpowiednich warunków jest podstawą do zdobycia zaufania, które rodzi fundamenty do zaakceptowania przez pacjenta faktu posiadania stomii. Umiejętność rozmowy, poznanie sytuacji w jakiej chory znajduje się obecnie, a także jak funkcjonował przed zabiegiem chirurgicznym bardzo pomaga w zbudowaniu relacji umożliwiającej dalszy proces adaptacyjny chorego. Jednym z kluczowych elementów pomocy pacjentowi i jego rodzinie w komunikowaniu się między sobą jest właściwa opieka personelu pielęgniarskiego. Należy

podkreślić, iż problemy na podłożu psychologicznym u pacjentów ze stomią są zazwyczaj złożone, adaptacja jest procesem, który wymaga czasu i zrozumienia ze strony zarówno pacjenta jak i jego najbliższego otoczenia oraz własnej odporności na sytuacje stresowe, a także możliwości otrzymania profesjonalnego wsparcia ze strony personelu medycznego ze szczególnym uwzględnieniem opieki pielęgniarskiej.

Sukcesem jest stan, w którym pacjent będzie przekonany o słuszności podjętego leczenia i podejmuje trud nauki dalszego życia ze stomią uznając, iż posiadanie stomii nie wyklucza dalszego życia społecznego oraz realizacji siebie w nowej, choć zmienionej sytuacji.

Kolejnym istotnym zadaniem w edukacji pacjenta jest wyznaczenie miejsca przyszłej stomii. W wyznaczeniu miejsca przyszłej stomii powinien aktywnie uczestniczyć również sam pacjent. Skutkiem tych działań jest ustalenie optymalnego miejsca przyszłej przetoki jelitowej, które będzie umożliwiło prawidłowe zaopatrzenie sprzętem stomijnym.

Edukacja chorego dotycząca problemu prawidłowej pielęgnacji stomii stanowi fundamentalny element przygotowania pacjenta do dalszego funkcjonowania, tym samym umożliwia powrót do aktywnego trybu życia. Należy stopniowo oswajać pacjenta z czynnościami jakie będzie musiał regularnie wykonywać po powrocie do domu. Przy pierwszych zmianach sprzętu stomijnego, w trakcie pobytu w oddziale, uczymy pacjenta prawidłowego postępowania higienicznego oraz technicznych zasad zmiany sprzętu.

W trakcie pierwszej zmiany sprzętu stomijnego staramy się włączyć czynnie pacjenta do wspólnych działań, warto jest poprosić, aby samodzielnie spróbował osuszyć skórę wokół stomii, informując jednocześnie, iż stomia jest pozbawiona zakończeń czuciowych, co wyklucza ból. Niezwykle istotnym jest fakt, iż w pierwszych trzech miesiącach stomia zmienia swój kształt oraz

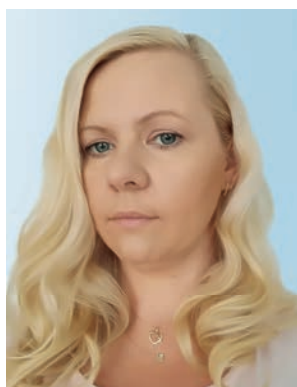
wielkość. W pierwszych dniach jest to proces bardzo dynamiczny, gdyż początkowo stomia jest zazwyczaj duża i mocno obrzęknięta, następnie po ustąpieniu obrzęku zmniejsza się. Jest to istotne z powodu właściwego docięcia otworu w płytce stomijnej. Przy pomocy specjalnych miarek uczymy pacjenta jak prawidłowo wyznaczyć średnicę stomii, a w przypadku stomii o kształcie owalnym jak odwzorować jej kształt na płytce. Wycięty w płytce otwór powinien być około 1 milimetr większy niż średnica stomii, aby nie dochodziło do mechanicznego drażnienia delikatnej błony śluzowej jelita. Odpowiednio wycięty otwór zapewnia zarówno prawidłowe funkcjonowanie stomii, jak i chroni skórę w bezpośrednim sąsiedztwie ujścia stomii przed drażniącym działaniem treści jelitowej i często poważnymi powikłaniami skórnymi.

Pobyt pacjenta na oddziale po zabiegu wyłonienia stomii wykorzystujemy, by przekazać możliwie jak najwięcej istotnych informacji dotyczących pielęgnacji stomii. W zależności od możliwości adaptacyjnych i stanu psychicznego pacjenta przekazujemy oraz nauczamy zasad prawidłowego postępowania pielęgnacyjnego. Należy pamiętać, że zarówno fakt zaistniałej choroby jak i konieczność wyłonienia stomii są czynnikiem niezwykle obciążającym, dlatego informacje dotyczące dalszego życia ze stomią przekazujemy stopniowo. Nadmiar zarówno treści informacyjnych, jak i czynności może być negatywnie odebrany przez chorego, a nawet wywołać niepotrzebny strach. Stopniowe oswajanie pacjenta zapewnia adaptację do zmienionej z powodu wyłonienia stomii sytuacji,

a także pozwala na wcześniejszy powrót do aktywności.

Pacjent opuszczający oddział powinien potrafić samodzielnie zmienić sprzęt stomijny, a także ocenić stan stomii oraz skóry wokół niej. Niezwykle ważne jest aby znał kolejność czynności pielęgnacyjnych, potrafił prawidłowo oczyścić zarówno stomię, jak i otaczającą ją skórę, pamiętać o konieczności osuszania skóry przed przyklejeniem czystego sprzętu stomijnego oraz nabył umiejętności jak się nim odpowiednio posługiwać. Istotnym aspektem jest dobór odpowiedniego sprzętu w zależności od wielu czynników jakie mogą wystąpić w późniejszym czasie oraz korzystanie z odpowiednio dobranych akcesoriów do pielęgnacji skóry. Każdy pacjent ze stomią powinien mieć wiedzę jak postąpić w przypadku wystąpienia powikłań stomii oraz w razie potrzeby gdzie szukać pomocy. Konieczna jest także wiedza z zakresu refundacji sprzętu stomijnego przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Jakość opieki pielęgniarskiej w odniesieniu do pacjenta ze stomią jest obecnie na coraz wyższym poziomie, zapewniając kompleksowość działań zarówno w trakcie pobytu na oddziale jak i w okresie po wyjściu ze szpitala, co przekłada się pozytywnie na jakość życia pacjentów ze stomią. Pielęgniarka stomijna jest przygotowana do edukacyjnej roli zarówno od strony pielęgnacyjnej, zaopatrzenia stomijnego, jak również posiada niezbędną wiedzę z zakresu psychologii i psychoterapii, tak by kompleksowo sprawować opiekę nad pacjentem z wyłonioną stomią.

Anna Fierasiewicz

Jest magistrem pielęgniarstwa i ma 40 lat. Posiada tytuł Specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa chirurgicznego, kurs 1-go stopnia w dziedzinie opieki stomijnej, leczenia ran i pielęgniarstwa onkologicznego. Od 15 lat pracuje w Mazowieckim Szpitalu Wojewódzkim im. Św. Jana Pawła II w Siedlcach Sp. zo.o. Pracowała również na Oddziale Chirurgii Ogólnej i Naczyniowej jako pielęgniarka na Sali intensywnego nadzoru, pielęgniarka opatrunkowa, a następnie 8 lat na stanowisku z-cy pielęgniarki oddziałowej. Obecnie pracuje w Siedleckim Centrum Onkologii - Oddział Chirurgii Onkologicznej, na stanowisku pielęgniarki oddziałowej. Od 14 lat zajmuje się również pacjentami z wyłonioną stomią, pracując jako pielęgniarka w Programie Opieki Pooperacyjnej. Ponadto prowadzi stomijny punkt konsultacyjny, pomagając zarówno pacjentom, jak i ich bliskim w radzeniu sobie w nowej sytuacji po zabiegu wyłonienia stomii. Jak sama mówi: „Praca z pacjentem stomijnym to niejednokrotnie wielkie wyzwanie zarówno w obszarze pielęgnacji, jak i problemów natury psychologicznej. Każdy z pacjentów to inna historia, która wymaga wiele zaangażowania, indywidualnego podejścia, a niejednokrotnie innowacyjnych rozwiązań. Praca pielęgniarki jest dla mnie pasją, problemy pacjentów – wyzwaniem, a ich uśmiech – nagrodą”.